

Zobowiązanie do leczenia odwykowego

Zobowiązanie do leczenia odwykowego jest uregulowane w Ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (art. 21-37)

Aby zobowiązać daną osobę do leczenia odwykowego, muszą wystąpić **jednocześnie** zarówno **uzależnienie od alkoholu, jak i przynajmniej jedna z przesłanek wskazanych w ustawie** o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi:

1. Rozkład życia rodzinnego
2. Demoralizacja małoletnich
3. Uchylenie się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny
4. Systematyczne zakłócanie spokoju lub porządku publicznego

Sądowe postanowienie oznacza dla osoby zobowiązanej obowiązek poddania się leczeniu w wyznaczonym terminie, trybie i we wskazanej placówce. Jeżeli zobowiązany dobrowolnie nie stawia się w placówce w celu podjęcia leczenia, sąd może zarządzić doprowadzenie go przez organ Policji.

Jeśli zobowiązany nie realizuje postanowienia sądu, należy zgłosić ten fakt albo bezpośrednio do sądu, albo poinformować o tym kuratora, jeśli sąd takiego przydzielił. Sądowe zobowiązanie jest ważne przez 2 lata i w tym czasie policja na polecenie sądu może dowieźć, nawet kilkakrotnie, taką osobę do placówki leczenia odwykowego. Po upływie 2 lat procedurę trzeba uruchomić i przeprowadzić ponownie.

Sądowe zobowiązanie do leczenia odwykowego krok po kroku

- **Kto może zainicjować procedurę i w jakiej formie?**

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nie wymienia podmiotów, które są uprawnione do złożenia zgłoszenia (na piśmie), dlatego zawiadomienie do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych może złożyć zarówno **osoba prywatna, jak i instytucja publiczna** (np. policja, ośrodek pomocy społecznej, szkoła). Zatem każdy, kto ma uzasadnione podejrzenie, że dana osoba jest uzależniona oraz, że w związku z piciem dopuszcza się: rozkładu życia rodzinnego, demoralizacja małoletnich, uchylenie się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny lub systematyczne zakłócanie spokoju lub porządku publicznego, może zgłosić ten fakt do GKRPA. Oznacza to, że jeśli jesteś członkiem rodziny, w której istnieje problem alkoholowy, ale z jakichś względów obawiasz się osobistego uczestnictwa w procedurze, możesz poprosić o złożenie takiego wniosku np. pracownika socjalnego albo inną osobę lub instytucję, która będzie gotowa to uczynić i będzie dysponowała stosownymi informacjami na temat funkcjonowania osoby uzależnionej.

- **Jakie dowody powinienam/powiniennem dostarczyć gminnej komisji?**

Ustawa nie wskazuje, jakie informacje powinny zostać zawarte we wniosku o uruchomienie procedury. Jednak na pewno trzeba wskazać **dane osoby, która składa takie zawiadomienie** (wnioski anonimowe nie mogą być rozpatrywane, ponieważ nie stanowią dowodu dla sądu) oraz to, że **wnioskodawca domaga się uruchomienia postępowania** zmierzającego do zobowiązania do leczenia odwykowego. Dla ułatwienia dalszego postępowania należy w uzasadnieniu zawiadomienia opisać, w jaki sposób picie osoby, względem której chcemy rozpocząć procedurę, negatywnie wpływa na rodzinę, dzieci czy zakłócanie porządku publicznego. Krótko mówiąc, należy wskazać **okoliczności**, które zgodnie z ustawą są wymagane, aby można było skierować sprawę do sądu, czyli **uzależnienie od alkoholu** (ostatecznie potwierdzają to biegli) oraz uzasadnić **występowanie jednej z następującej konsekwencji**: rozkład życia rodzinnego, demoralizacja małoletnich, uchylenie się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny lub systematyczne zakłócanie spokoju lub porządku publicznego. W zawiadomieniu można też wskazać inne osoby, które będą mogły udzielić GKRPA, a potem ewentualnie sądowi, dodatkowych informacji potwierdzających opisaną przez wnioskodawcę sytuację.

- **A co jeśli osoba uzależniona nie stawia się na spotkanie albo nie przyjdzie na rozmowę z biegłymi?**

Niestawienie się na zaproszenie GKRPA nie wstrzymuje dalszego postępowania. Podobnie brak opinii biegłych nie oznacza, że Komisja kończy postępowanie i rezygnuje ze skierowania sprawy do sądu.

Gminna Komisja będzie starała się spotkać z osobą uzależnioną, wysyłając do niej stosowne pisma, podobnie będzie starała się skierować ją na badanie przez biegłych, jednak stawiennictwo osoby zobowiązanej i przeprowadzenie z nią rozmowy nie jest warunkiem koniecznym, aby skierować wniosek do sądu. Jeśli nie uda się zrealizować badania, Gminna Komisja dołączy do wniosku do sądu stosowną dokumentację (korespondencję, protokoły z posiedzeń), potwierdzającą podejmowane próby w celu skierowania klienta na badanie przez biegłych.

- **Co mogę zrobić, żeby mąż/żona nie czytał(a) moich zeznań?**

Gminna Komisja może odmówić pokazywania osobie zobowiązanej zeznań złożonych przez wnioskodawcę, czy świadków, wtedy, kiedy ich ujawnienie mogłoby narazić te osoby na niebezpieczeństwo. Jeśli zatem czujesz się w jakiś sposób zagrożony/zagrożona, poinformuj o tym Komisję i poproś, aby w protokole rozmowy odnotowali informację o nieujawnianiu treści zgłoszenia.

Należy jednak pamiętać, że w sytuacji, kiedy sprawa trafi do sądu, zobowiązany będzie miał pełny dostęp do materiałów postępowania.

- **Jak wygląda postępowanie przed sądem?**

Należy pamiętać, że uczestnikami postępowania sądowego są Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz osoba zobowiązana. Sąd wyda postanowienie w przedmiocie zobowiązania do leczenia odwykowego po przeprowadzeniu rozprawy oraz wysłuchaniu osoby zobowiązanej. Komisja przekazuje zebraną dokumentację wraz z opinią biegłych, jeśli badanie zostało zrealizowane. Może także wnioskować o wezwanie na rozprawę określonych świadków lub biegłych. Jeśli badanie przez biegłych nie zostało przeprowadzone, bo zobowiązany nie zgłaszał się, sąd przed wydaniem postanowienia zarządza poddanie takiej osoby odpowiednim badaniom. Jeśli biegli nie ustalili jednoznacznie, czy osoba jest uzależniona, czy nie, sąd może zarządzić skierowanie takiej osoby na obserwację do zakładu lecznictwa odwykowego. Jeśli zobowiązany nie stawia się do placówki, sąd może zarządzić przymusowe doprowadzenie przez policję.

- **Co można zrobić w sytuacji, w której osoba zobowiązana nie stawia się na rozprawę do sądu i nie ma usprawiedliwienia, np. zwolnienia lekarskiego?**

W sytuacji nieusprawiedliwionego niestawienia się do sądu, sądowi przysługuje wydanie zarządzenia o przymusowym doprowadzeniu takiej osoby na rozprawę przez policję.

- **Czy jako wnioskodawca będę musiał(a) ponieść koszty sądowe?**

Nie. Ogół kosztów postępowania, w tym koszt przeprowadzenia badania przez biegłych, poniesie Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Natomiast jeśli na wniosek zobowiązanego zostaną przeprowadzone jakiegokolwiek dodatkowe czynności, wtedy koszty te będą obciążały osobę zobowiązaną.

- **Dlaczego tak trudno zmusić kogoś uzależnionego do tego, żeby zaczął się leczyć?**

Zwykle osoby uzależnione nie chcą się leczyć, ponieważ nie dostrzegają problemów i nie widzą potrzeby zmiany swojego sposobu picia. Do tego dochodzą mechanizmy obronne, które utrudniają dostrzeżenie konsekwencji picia. Uzależnieni tłumaczą sobie, że piją jak inni albo próbują swoje picie usprawiedliwiać np. kłopotami w pracy czy w domu. W takiej sytuacji naciski i próby wywierania presji nie przynoszą rezultatu. W wielu przypadkach nawet przymusowa terapia nie daje efektu, ponieważ pacjent nie ma motywacji do zmiany, a podjęcie leczenia nie było jego własną decyzją, a tylko realizacją sądowego postanowienia, w dodatku często podyktowaną strachem.

- **Czy mogę coś zrobić, żeby osoba uzależniona przestała pić?**

Praca z osobami uzależnionymi pokazuje, że punktem przełomowym w kierunku leczenia zwykle są jakieś sytuacje kryzysowe, czyli doświadczenie określonych szkód, którym nie da się już zaprzeczyć i które sprawiają, że dana osoba zaczyna zastanawiać się nad swoim postępowaniem. Zwykle osoby chcące pomóc uzależnionemu próbują go przekonywać, uświadamiać, straszyć, edukować i niestety zwykle te strategie nie przynoszą skutku. Im bardziej naciskają, tym bardziej uzależniony się broni. Tymczasem możemy swoim postępowaniem ułatwić mu zmierzenie się z konsekwencjami swojego picia (nie przejmować jego obowiązków domowych, nie usprawiedliwiać przed szefem czy znajomymi jego picia, nie kłaść do łóżka, kiedy pijany sam nie może tego zrobić itp.). Warto też wycofać nadmierną koncentrację swojej uwagi i aktywności z osoby uzależnionej i zadbać o siebie – zadać sobie pytanie: czego ja potrzebuję i co mogę dla siebie zrobić, żeby poczuć się lepiej. Koncentrowanie się na osobie pijącej, sprawdzanie jej, kontrolowanie, jest bardzo wyczerpujące emocjonalnie i nieskuteczne.

- **Jak mogę pomóc sobie?**

Dorośli członkowie rodzin z problemem alkoholowym mogą znaleźć pomoc w punktach konsultacyjnych oraz w placówkach leczenia odwykowego, gdzie poza programami dla osób uzależnionych prowadzone są także programy terapeutyczne lub psychoedukacyjne dla członków ich rodzin.

Czasem grupy wsparcia dla rodzin osób uzależnionych funkcjonują przy punktach konsultacyjnych w gminach. Inną formą pomocy są także samopomocowe grupy Al-Anon przeznaczone dla osób, które znajdują się w bliskich związkach emocjonalnych z uzależnionymi i doświadczają problemów związanych z ich pićciem.

Pamiętaj, że nie musisz czekać aż osoba uzależniona podejmie leczenie i przestanie pić. Niezależnie od jej decyzji możesz odzyskać spokój, poczuć ulgę i poprawić jakość swojego funkcjonowania. Nie zwlekaj ze zgłoszeniem się po pomoc i wsparcie psychologiczne.

- **Na czym polega leczenie odwykowe?**

Leczenie odwykowe polega na uczestnictwie w psychoterapii, podczas której pacjent ma okazję dowiedzieć się na czym polega jego uzależnienie oraz nabywa umiejętności radzenia sobie z głodem alkoholowym i nawrotami. Podczas terapii pacjenci uczą się jak sobie radzić z emocjami i problemami dnia codziennego bez pomocy substancji psychoaktywnych.

Skuteczność terapii wynosi ok. 30-40%. Duży wpływ na efektywność leczenia ma postawa samego pacjenta oraz jego zaangażowanie i aktywny udział w terapii.

Program podstawowy psychoterapii trwa od 6 do 8 tygodni w oddziałach całodobowych i dziennych lub ok. 6 miesięcy w placówkach ambulatoryjnych. Kolejny etap to program pogłębionej psychoterapii, trwający ok. 12-18 miesięcy.

Leczenie osób uzależnionych jest bezpłatne również dla osób nieubezpieczonych.

Poza terapią profesjonalną, pomocne może być uczestnictwo w środowisku samopomocowym (wspólnoty AA, kluby abstynenckie).

Jak dotąd nie wynaleziono leku na uzależnienie, który mógłby zastąpić psychoterapię. Wszelkie dostępne leki mogą być stosowane pod kontrolą lekarza, najlepiej psychiatry z placówki odwykowej i stanowią jedynie wsparcie dla działań terapeutycznych.

- **Co mam zrobić, jeśli osoba uzależniona stosuje przemoc wobec mnie albo moich dzieci?**

Picie alkoholu zwiększa prawdopodobieństwo stosowania przemocy wobec bliskich, choć zwykle nie jest jedyną przyczyną zachowań agresywnych. Osoby krzywdzone często odczuwają wstyd i lęk, trudno im o swojej sytuacji opowiedzieć. Jeśli twój partner zachowuje się agresywnie wobec ciebie albo twoich dzieci, masz prawo się bronić.

Nic nie usprawiedliwia przemocy, a więc również nadużywanie alkoholu. O pomoc możesz zwrócić się do ośrodka pomocy społecznej, do dzielnicowego, a także do GKRPA. Możesz też skontaktować się z Ogólnopolskim Pogotowiem dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia, dzwoniąc pod numer **801-12-00-02** lub pisząc na adres niebieskalinia@niebieskalinia.info.

W każdej sytuacji bezpośredniego zagrożenia dzwoń pod numer alarmowy **112**.

Jeżeli osoba nadużywa alkoholu i jednocześnie stosuje przemoc, udział w terapii odwykowej może okazać się niewystarczający, aby zmieniła swoje zachowanie. Dla osób stosujących przemoc w rodzinie prowadzone są oddziaływania edukacyjno-korekcyjne. Dowiesz się o nich więcej kontaktując się z ośrodkiem pomocy społecznej.

- **Gdzie szukać pomocy?**

Listę placówek leczenia odwykowego, w których możesz uzyskać pomoc dla siebie znajdziesz na stronie: www.kcpu.gov.pl,

Informację o prowadzonych mityngach wspólnoty Al-Anon możesz znaleźć na stronie www.alanon.org.pl.

W każdej Gminie działa Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – możesz się z nimi skontaktować przez Urząd Gminy. Członkowie Komisji udzielą Ci informacji o miejscach pomocy dostępnych w twojej okolicy.

Procedura zobowiązania do leczenia odwykowego Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Puck:

1. **Wszczęcie procedury** – do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Puck wpływa zawiadomienie, wniosek (załącznik nr 1) lub osobiste stawienie się wnioskodawcy na posiedzeniu Gminnej Komisji w siedzibie Urzędu Gminy Puck (pokój nr 04, w każdy pierwszy i trzeci poniedziałek miesiąca w godzinach 15:30 – 17:30).
2. **Rozmowa konsultacyjna z wnioskodawcą oraz zbieranie materiałów dowodowych**, w tym ustalenie czy zachodzą przesłanki wskazane w ustawie, jako wymagane do zobowiązania danej osoby do leczenia odwykowego.
3. **W sytuacji, gdy wnioskodawca informuje o występowaniu przemocy w rodzinie - uruchomiona zostaje procedura „Niebieskie Karty”.**
4. **Rozmowa motywująca z osobą zobowiązywaną** (osoba ta jest zapraszana do Komisji dwukrotnie przy potwierdzonym odbiorze korespondencji).
5. **Skierowanie na badanie przez biegłych sądowych w przedmiocie uzależnienia** (psycholog i psychiatra) oraz włączenie opinii biegłych do dokumentacji (jeśli badanie zostanie przeprowadzone).
6. **Wniosek do sądu** (jeśli osoba zobowiązywana, mimo stwierdzenia przez biegłych uzależnienia, nie wyraża zgody na dobrowolne leczenie, lub jeśli do badania nie doszło, ale z materiału dowodowego wynika, że możemy mieć do czynienia z osobą uzależnioną).
7. **Rozprawa sądowa i postanowienie sądu.**

Załącznik nr 1

Puck, dnia .....

.....
.....
.....

(dane wnioskodawcy - imię i nazwisko,
adres do korespondencji, numer telefonu)

**Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w
Gminie Puck
ul. 10 Lutego 29
84-100 Puck**

WNIOSEK O ZOBOWIĄZANIE DO LECZENIA ODWYKOWEGO

Zwracam się z prośbą o podjęcie czynności zmierzających w kierunku podjęcia leczenia odwykowego przez .....

(imię i nazwisko osoby zgłaszanej)

zamieszkałej/zamieszkałego w .....

(adres do korespondencji osoby zgłaszanej)

Prośbę swą motywuję .....

(opisanie sytuacji spowodowanej nadużywaniem napojów alkoholowych przez osobę zgłoszoną - atmosfera w domu, od kiedy taka sytuacja ma miejsce, zachowanie osoby i problemy z tego wynikające).

Świadkowie:

- 1. .... zam. ....
- 2. .... zam. ....

DANE OSOBY ZGŁASZAJĄCEJ:

Imię i nazwisko .....
Stopień pokrewieństwa .....
Adres zamieszkania .....

KLAUZULA INFORMACYJNA PRZY PROCEDURZE ZOBOWIĄZANIA DO PODJĘCIA LECZENIA ODWYKOWEGO (GKRPA)

Zgodnie z art. 13 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE, informujemy że:

Administrator danych:

Administratorem, czyli podmiotem decydującym o tym, które dane osobowe będą przetwarzane oraz w jakim celu, i jakim sposobem, jest

Wójt Gminy Puck, którego dane kontaktowe są następujące:

- adres korespondencyjny: ul. 10 Lutego 29,84 – 100 Puck
- nr telefonu (58) 673-20-96
- adres e-mail: urząd@gmina.puck.pl

Inspektor danych osobowych

We wszystkich sprawach dotyczących ochrony danych osobowych, ma Pani/Pan prawo kontaktować się z naszym inspektorem ochrony danych na adres mailowy: iod@gmina.puck.pl lub pisemnie na adres siedziby administratora.

Cel przetwarzania

Celem przetwarzania Pani/Pana danych osobowych jest podjęcie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

Podstawa przetwarzania danych

Dane osobowe osoby uzależnionej oraz członków jej rodziny są przetwarzane na podstawie przepisów prawa: ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Dane osobowe osoby niebędącej członkiem rodziny są przetwarzane w związku z realizacją zadania publicznego w związku z ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Podanie danych osobowych jest wymogiem ustawowym i jest niezbędne do podjęcia czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Okres przechowywania danych

Dane osobowe będą przechowywane przez okres 10 lat od zakończenia sprawy, zgodnie z obowiązującym Jednolitym Rzeczowym Wykazem Akt.

Odbiorcy danych

Odbiorcami Pani/Pana danych osobowych są wyłącznie Sądy właściwe do rozpatrzenia wniosku o przymusowe skierowanie na leczenie odwykowe.

Prawa osób

Osoba niebędąca członkiem rodziny osoby uzależnionej ma prawo do: ochrony swoich danych osobowych, dostępu do nich, uzyskania kopii danych, sprostowania, wniesienia sprzeciwu wobec przetwarzania lub ograniczenia ich przetwarzania oraz prawo wniesienia skargi do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych (00-193 Warszawa, ul. Stawki 2, e-mail: kancelaria@uodo.gov.pl).

Osoba uzależniona lub członek jego rodziny ma prawo do: ochrony swoich danych osobowych, żądania dostępu do nich, uzyskania kopii danych, sprostowania, ograniczenia ich przetwarzania oraz prawo do wniesienia skargi do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych (00-193 Warszawa, ul. Stawki 2, e-mail: kancelaria@uodo.gov.pl).

Na podstawie art. 25a ww. ustawy, w zakresie niezbędnym do realizacji zadań związanych z procedurą zobowiązania do poddania się leczeniu odwykowemu, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych może przetwarzać informacje o osobach, o których mowa w art. 24, tj. osobach, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny - bez zgody i wiedzy tych osób. Powyższe dotyczy również przetwarzania danych szczególnych kategorii, tzw. danych wrażliwych.

.....
(podpis wnioskodawcy)

Podstawę prawną zobowiązania do leczenia odwykowego stanowią artykuły od 21 do 37 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Powyższą procedurę wdraża się wobec osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny.

W przypadku, gdy uczestnik postępowania wyraża zgodę na podjęcie dobrowolnego leczenia odwykowego postępowanie może zostać zawieszona.